

Chương 3: Những cuộc phân tranh ở vùng Lưỡng Hà

Nội dung chính:

Vua Hammurabi và Babylon

Vua Hammurabi (tại vị từ năm 1792 TCN – 1750 TCN) là quốc vương thứ 6 của Babylon, là chính trị gia kiệt xuất trong lịch sử cổ đại. Sự cẩn thận chu đáo của ông đã nhanh chóng khiến cho đế quốc Babylon trở nên hùng mạnh.

Tháp Babel và vườn treo Babylon

Để làm vui lòng hoàng hậu và giúp nàng vơi đi nỗi nhớ nhà, vua Nebuchadnezzar II đã triệu tập dân phu thành Babylon để xây dựng một khu vườn treo giữa không trung. Tháp Babel là ngôi đền thần của vương quốc Babylon.

Ba Tư thống nhất phương Đông

Đế quốc Ba Tư dưới sự trị vì của vua Darius I càng trở nên hùng mạnh, dần dần trở thành quốc gia lớn nhất thời cổ đại ở phương Đông, thống trị phương Đông tới 200 năm.

Vua Hammurabi và Babylon

Khoảng năm 4000 TCN, khu vực Lưỡng Hà bắt đầu hình thành các thành bang theo chế độ nô lệ, sau đó phát triển thành các quốc gia, thành phố và liên tục nổ ra chiến tranh...

Khoảng năm 1790 TCN, tại một vương quốc ở vùng Lưỡng Hà.

CỔ
GẮNG LÊN
NHÉ!

CHÚNG TA BẠI TRẬN RỒI,
QUÂN ĐỘI BABYLON DO
VUA HAMMURABI DẪN
ĐẦU ĐANG ĐÁNH TỚI
ĐÂY!

HÀ? QUÂN ĐỘI CỦA
TA KHÔNG ĐỊCH NỔI
CHÚNG Ư?

BẮC QUỐC VƯƠNG,
HIỆN NAY KHÔNG CÓ QUỐC
GIA NÀO CÓ THỂ ĐỊCH LẠI
ĐỘI QUÂN BABYLON DO
VUA HAMMURABI
THỐNG LĨNH.

XEM RA
CHÚNG TA CHỈ
CÒN NƯỚC ĐẦU
HÀNG THÔI!

**ĐỨC VUA
HAMMURABI
VẠN TUỆ!**

Vua Hammurabi thống nhất vùng Lương Hà, đóng đô tại thành Babylon, từ đó Babylon trở thành trung tâm của văn minh Lương Hà.

**TƯỢNG ĐẦU CỦA
VUA HAMMURABI**

Babylon - kinh đô của vương quốc Babylon*

QUÂN ĂN CƯỚP!
TRẢ CƯU LẠI
CHO TÀI!

BE, BE BE,
BE, BE BE,
BE BE!

CÚT NGAY!
CHO MÀY
CHẾT NÈ!

HÈ HÈ HÈ! CÓ
GIỚI THÌ CƯỚP
LẠI XEM NÀO!

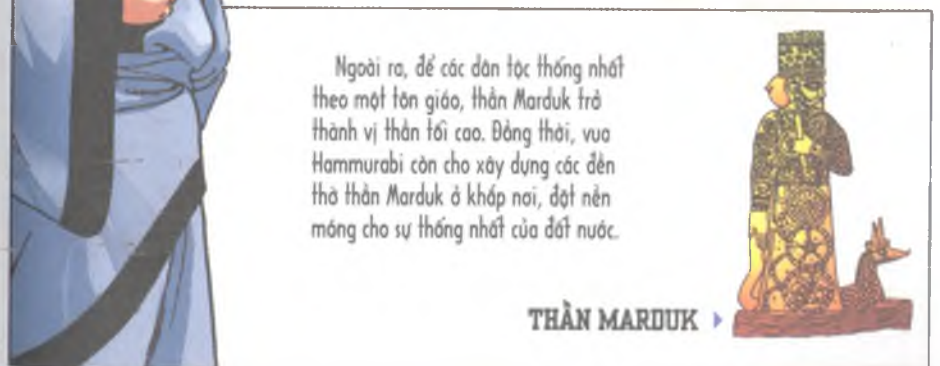
BÂY GIỜ
LÀ THỜI ĐẠI
CÁ LỚN NUỐT
CÁ BÉ MÀ!

BẮM QUỐC VƯƠNG,
NGÀY NGÀY NGƯỜI
SAY MÊ NGHIÊN CỨU
GÌ THỀ Ạ?

TA ĐANG
SOẠN THẢO
MỘT BỘ LUẬT!

* Thành phố lớn nhất khu vực Lưỡng Hà thời cổ đại, bắt đầu xây dựng vào năm 3000 TCN, nghĩa gốc của từ Babylon là "cánh cửa của thần".

Tháp Babel và vườn treo Babylon

**ĐÁNH ĐUỐI
BỌN ASSYRIA,
PHỤC HƯNG
BABYLON!**

Nabopolassar -
vua của đế quốc
Tân Babylon

**BỌN CHÚNG
MẠNH QUÁ!
CHÚNG TA NÊN
CHẠY THÌ HƠN!**

Năm 625 TCN,
vua Nabopolassar
tấn công chiếm
thành Babylon và
xây dựng đế quốc
Tân Babylon.

XÔNG LÊN!
XÔNG LÊN!

XÔNG LÊN!
ĐỀN LÚC
CHÚNG TA
VÙNG LÊN
RỒI!

Mấy chục năm sau, hoàng tử của vua Nabopolassar kế vị. Ngài chính là vua Nebuchadnezzar II, người mở đầu mùa lam nếm lịch sử huy hoàng cho Babylon.

QUÉT SẠCH
BỌN CHÚNG!

ĐÃ BIẾT SỰ LỢI
HẠI CỦA ĐỨC VUA
NEBUCHADNEZZAR
CHƯA!

BẮT SỐNG
TÙ BINH VỀ
LÀM NƠ LỆ!

CHINH CHIẾN
BAO NHIÊU NĂM,
CUỐI CÙNG
CŨNG ĐƯỢC
TRỞ VỀ KINH ĐÔ
BABYLON RỒI!

Đức vua đã bình định vùng Syria
và Palestine.

ỪM, SAU NÀY CÓ THỂ
NGÀY NGÀY NGẤM NHÌN
CỔNG ISHTAR RỒI.

BẮM QUỐC
VƯƠNG, CHÚNG
TA ĐÃ NHÌN THẤY
TƯỜNG THÀNH
VÙNG CHẢI CỦA
BABYLON RỒI A.

ỒI THẬT
TRẮNG LỆ!

Tù binh

Để đề phòng kẻ thù, người ta xây những bức tường thành rất cao xung quanh kinh đô Babylon, ở phía Bắc chính là cổng Ishtar

Ồ,
**CỔNG THÀNH
VĨ ĐẠI QUÁ!**

**LẦN ĐẦU
TIỀN TÔI MỚI
THẤY ĐÂY!**

**HA HA HA! ĐÂY
MỚI CHỈ LÀ BÊN
NGOÀI THÔI.**

**VÀO BÊN
TRONG CÒN
CHÓÁNG NGỢP
HƠN NỬA CƠ!**

**HOAN NGHÊNH CÁC
CHIẾN BINH TRỞ VỀ!**

Trong thành Babylon có một ngôi tháp
thiêng đứng sừng sững.

ĐÂY LÀ
CÁI GÌ?

NÓ NHƯ THẾ
CHẠM TỚI
TRỜI VẬY!

CHÚNG TA ĐÃ
KHAI CHIẾN VỚI
QUỐC GIA CÓ CÔNG
TRÌNH KIẾN TRÚC VĨ
ĐẠI NHƯỜNG NÀY Ừ?

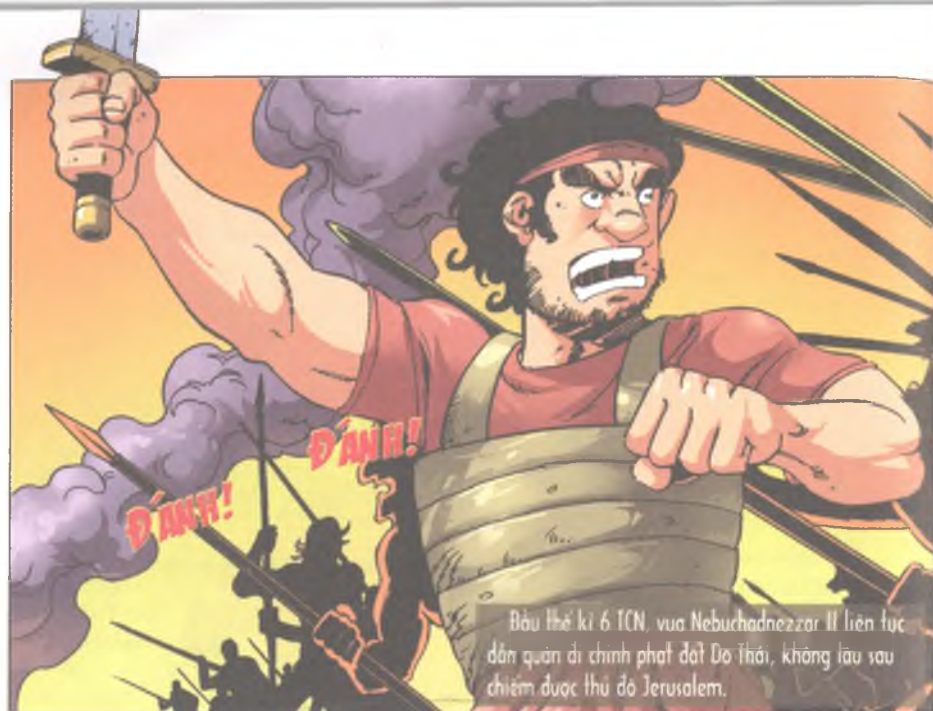

Vườn treo Babylon là vườn hoa tuyệt vời
do đức vua Nebuchadnezzar II xây dựng
cho hoàng hậu.

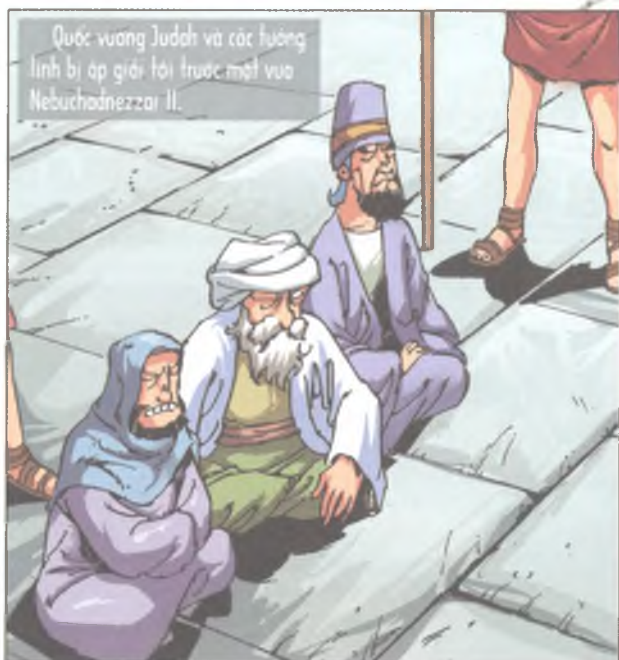

*Vào thế kỉ 11 TCN, người Do Thái đã xây dựng vương quốc Israel thống nhất. Khoảng năm 935 TCN, đất nước bị chia cắt thành hai miền Nam Bắc, miền Nam lấy tên là vương quốc Judah, nằm ở phía Tây của đế quốc Tân Babylon.

Đầu thế kỉ 6 TCN, vua Nebuchadnezzar II liên tục dẫn quân đi chinh phạt đất Do Thái, không lâu sau chiếm được thủ đô Jerusalem.

Quốc vương Judah và các hoàng lĩnh bị áp giải tới trước mặt vua Nebuchadnezzar II.

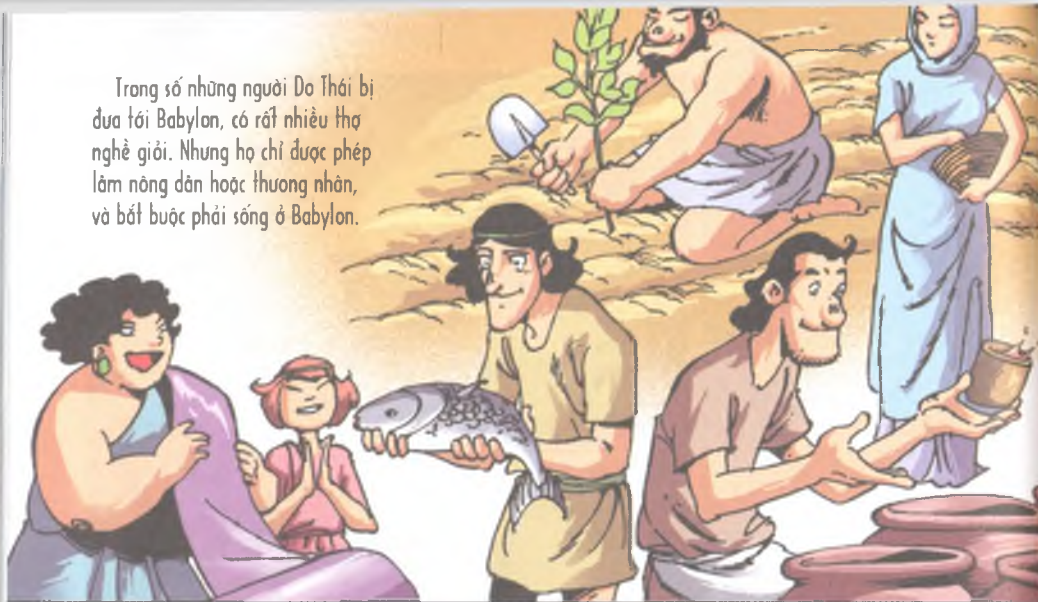
CÁC NGƯỜI PHẢI PHỤC TÙNG SỰ THÔNG TRỊ CỦA CHÚNG TA.

VĨNH VIỄN LÀ THẦN DÂN TRUNG THÀNH CỦA TA.

Rất nhiều người Do Thái bị bắt làm tù binh sau trận chiến và bị đày tới Babylon.

Trong số những người Do Thái bị đưa tới Babylon, có rất nhiều thợ nghề giỏi. Nhưng họ chỉ được phép làm nông dân hoặc thương nhân, và bắt buộc phải sống ở Babylon.

Theo truyền thuyết,
biển Đỏ lúc đó chợt rẽ
nước sang hai bên, tạo
thành một con đường
cho người Do Thái băng
qua và thoát nạn.

Với sự trợ giúp của nhiều
sức mạnh huyền bí, Moses
và người của ông mới rời
khỏi được Ai Cập

Đội quân Ai Cập truy đuổi phía
sau lại bị biển Đỏ chôn vùi.

Sau này Moses nhận được "Mười
điều răn" do Thiên Chúa Yahweh*
viết ở hai phiến đá trên núi Sinai

* Thượng đế duy nhất trong tín ngưỡng của người Do Thái. Do Thái giáo do người Do Thái lập ra,
có ảnh hưởng rất lớn đối với Cơ Đốc giáo và Hồi giáo sau này.

Tổ tiên của chúng ta phải lang bạt tới 40 năm, khó khăn lắm mới đến được vùng Canaan do thần chỉ định, tạo dựng vương quốc Israel. Chuyện này đã xảy ra từ 500 năm trước.

Quốc vương David, vị vua thứ 2 đã đặt nền móng cho cơ nghiệp của vương quốc. Vào thời con trai của ông – vua Solomon trị vì, đất nước chúng ta còn phồn vinh hơn cả đế quốc Babylon.

Nhưng sau khi vua Solomon băng hà, khoảng năm 935 TCN, vương quốc Israel đã xảy ra nội chiến nên bị chia cắt thành vương quốc Israel ở phía Bắc và vương quốc Judah ở phía Nam.

Cuối cùng, năm 722 TCN, vương quốc Israel ở phía Bắc bị đế quốc Assyria thôn tính. Năm 586 TCN, đế quốc Babylon thôn tính một vương quốc Judah ở phía Nam.

THỜI ĐẠI
PHỒN VINH CỦA
VUA SOLOMON ĐÃ
TRỞ THÀNH QUÃ
KHỨ.

ĐẾN MỘT
NGÀY NÀO ĐÓ,
SỰ PHỒN VINH CỦA
BABYLON CŨNG SẼ
BIẾN MẤT!

Lời tiên tri của cụ già người
Do Thái thật ứng nghiệm.

GIỒNG HẾT VUA
SOLOMON THÔI!

Sau khi vua Nebuchadnezzar II
qua đời, vương quốc trở nên
hỗn loạn, thế lực của nhà vua
dần dần suy yếu...

THẬT VÔ VỊ!!

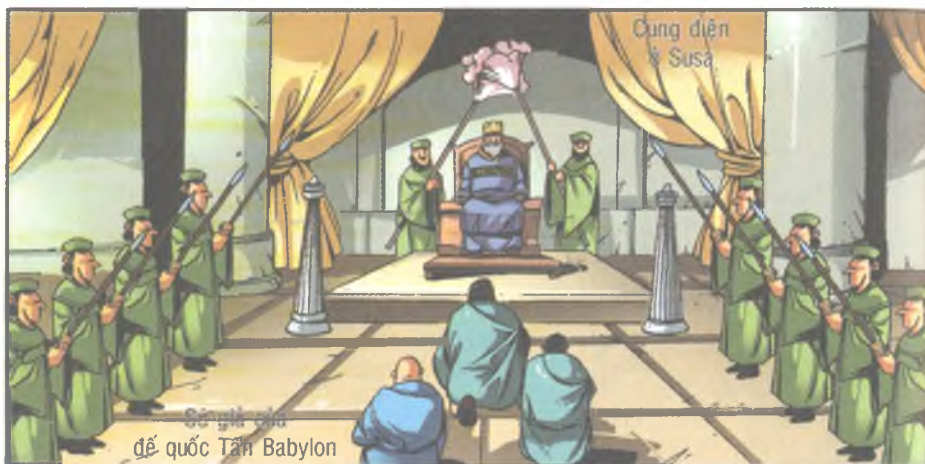
QUỐC
VƯƠNG
BẮT TÀI VÔ
DỤNG!

PHẢI NGHĨ
RA CÁCH
GÌ ĐÓ!

Ba Tư thống nhất phương Đông

* Bắt đầu từ đời vua Darius I, thủ đô của đế quốc Ba Tư tổng cộng có bốn nơi là: Susa, Ecbatana, Babylon, Persepolis. Quốc vương Ba Tư và triều đình cứ mỗi mùa lại chuyển đến ở một nơi.

ĐỂ QUỐC
BA TỬ
VẠN TUẾ!

ĐỨC VUA
CYRUS
VẠN TUẾ!

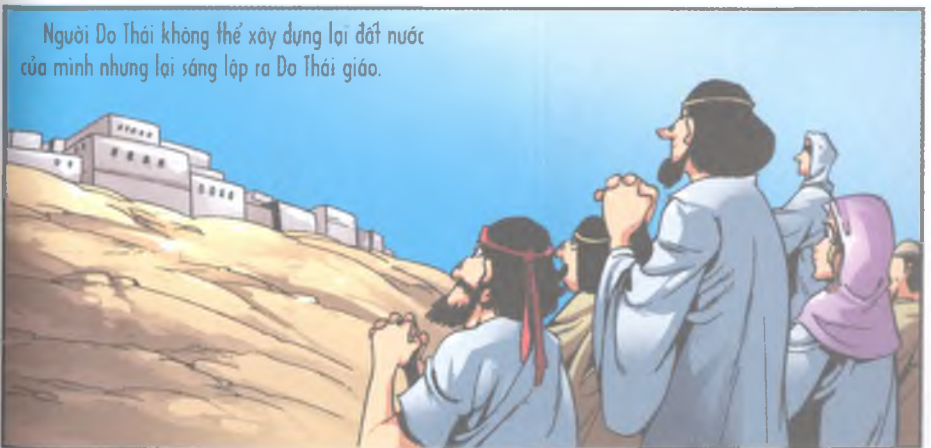

KHÔNG NGỜ NGƯỜI
DÂN BABYLON LẠI
CHÀO ĐÓN TA NỒNG
NHIỆT ĐẾN THẾ...

TA NHẤT ĐỊNH
SẼ CHO HỌ ĐƯỢC
SỐNG HẠNH PHÚC.

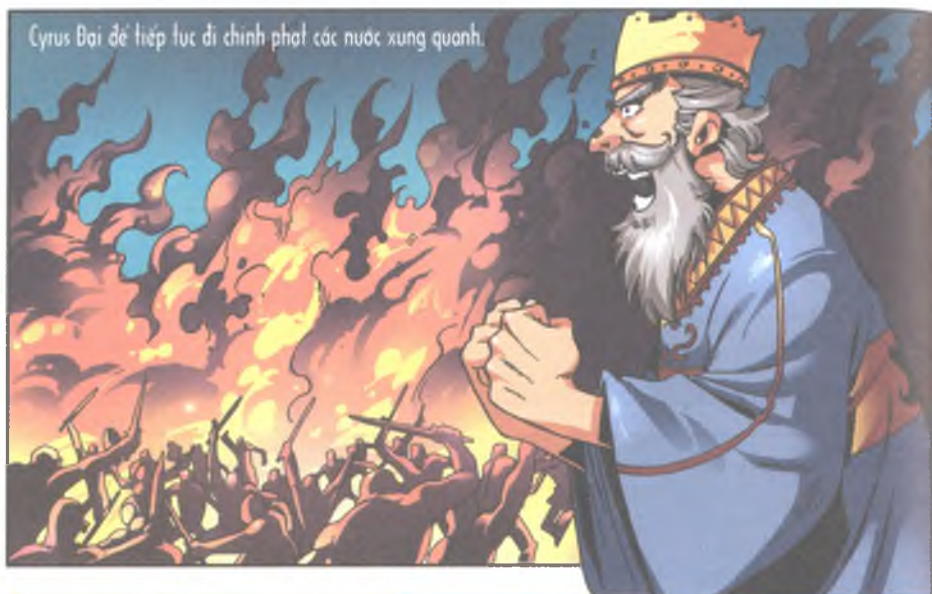

Thế là đế quốc Tân Babylon bị diệt vong,
những người Do Thái bị đày đến Babylon chừng
50 năm trước cũng được phép trở về quê hương.

Người Do Thái không thể xây dựng lại đất nước
của mình nhưng lại sáng lập ra Do Thái giáo.

Cyrus Đại đế tiếp tục đi chinh phạt các nước xung quanh.

Sau khi ông qua đời, người kế nhiệm là Cambyses II đã chinh phục Ai Cập.

BABYLON ĐÃ LÀ
MỘT KINH ĐÔ CỐ,

CẦN PHẢI XÂY
DỰNG MỘT KINH
ĐÔ XỨNG TẦM VỚI
VƯƠNG QUỐC VỊ
ĐẠI CỦA TA.

Đến năm 522 TCN, đời vua thù ba kế vị
chính là vua Darius I.

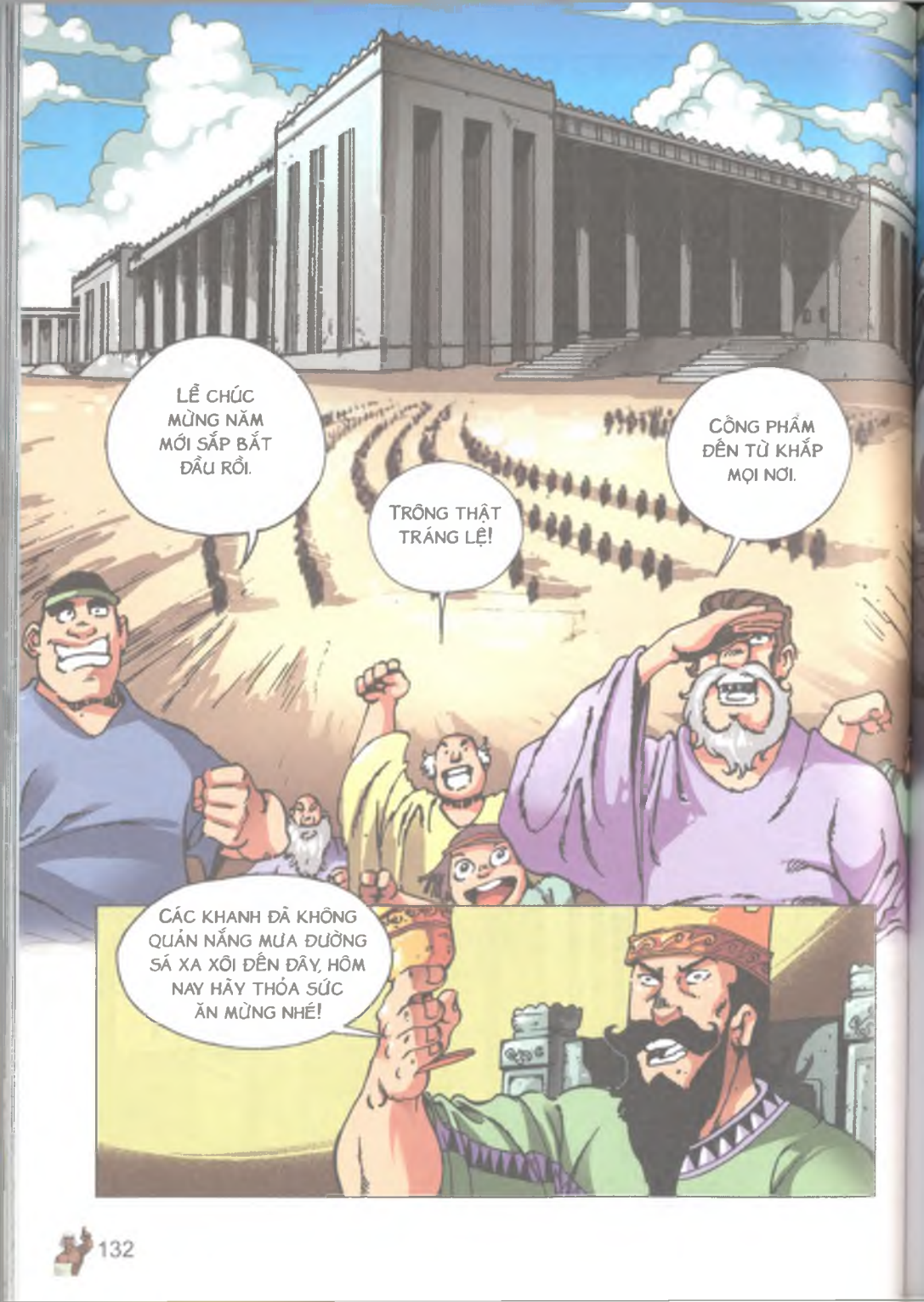

Dưới thời vua Darius I trị vì, lãnh thổ của đế quốc Ba Tư kéo dài từ bờ Bắc của biển Aegean đến sông Ấn của Ấn Độ, trở thành đế quốc hùng mạnh xuyên lục địa A-Âu.

Vua Darius I và những người kế vị đã xây dựng một cung điện nguy nga. Đây chính là phần còn sót lại của cung điện Persepolis. Persepolis nghĩa là "kinh đô của Ba Tư", là cung điện nguy nga tráng lệ được xây dựng qua ba đời vua sau khi vua Darius I qua đời.

LỄ CHÚC
MỪNG NĂM
MỚI SẮP BẮT
ĐẦU RỒI.

TRÔNG THẬT
TRẮNG LỆ!

CÔNG PHẨM
ĐỀN TÙ KHẮP
MỌI NƠI.

CÁC KHANH ĐÃ KHÔNG
QUẢN NẮNG MƯA ĐƯỜNG
SÁ XA XÔI ĐẾN ĐÂY, HỒM
NAY HÃY THỎA SỨC
ĂN MỪNG NHÉ!

CẠN LY NÀO!

BẮM
QUỐC
VƯƠNG!

CÓ
NGƯỜI...

GÌ CƠ?
HỪ!

HỒ! CHÍNH LÀ
TÊN ĐÓ Ừ?

NGHE NÓI NGƯỜI
ĐANG ÂM MƯU
PHẢN BỘI TA?

OAN CHO
THẦN QUẢ Ạ! KHÔNG
CÓ CHỨNG CỨ THÌ
KHÔNG THỂ ĐỔ OAN
CHO THẦN.

CHẴNG PHẢI
NGƯỜI LÀ THƯƠNG
GIA BUỒN VỮ KHÍ Ừ?
SAO LẠI... NGƯỜI
THEO DÔI TA?

ÔNG
CÒN NHỚ
TA CHỨ?

TÀ LÀ
ĐẠI THẦN TIN
CĂN CỦA QUỐC
VƯƠNG.

HỎA GIÁO

Hỏa giáo xuất hiện vào thế kỉ 7 TCN, sùng bái thần Ahura Mazda, từ trước thế kỉ 6 TCN đến thế kỉ 4, Hỏa giáo là quốc giáo của đế quốc Ba Tư.

Hỏa giáo cho rằng trong cuộc đấu tranh giữa cái thiện và cái ác, con người được tự do lựa chọn về ý chí, có quyền quyết định số phận. Sau khi chết, linh hồn cần chịu sự phán xét cho ngày cuối cùng, thần Ahura Mazda sẽ căn cứ vào lời nói và hành động của người đó ở trần thế để đưa anh ta lên thiên đàng hoặc đẩy xuống địa ngục. Vì thế đòi hỏi mọi người phải theo cái thiện, tránh cái ác.

Hình thần Ahura Mazda
được vẽ trên xà ngang của
cung điện Persepolis.

HỒI CÁC
VỊ QUỐC VƯƠNG MONG
MUỐN THỐNG NHẤT
PHƯƠNG ĐÔNG, HÃY MỞ TO
MẮT MÀ NGẮM NHÌN
ĐẾ QUỐC CỦA TA.

CHÍNH TA ĐÃ
THỰC HIỆN GIẤC MƠ MÀ
CÁC NGƯỜI KHÔNG THỂ
HOÀN THÀNH. CHỈ CÓ
BA TƯ MỚI LÀ ĐẾ QUỐC
HÙNG MẠNH NHẤT.

ƯỚC MƠ CỦA
TA CÒN RẤT LỚN,
ĐẾ QUỐC CỦA TA SẼ
MỞ RỘNG ĐẾN MỌI
NGÓC NGÁCH CỦA
THẾ GIỚI.

Đế quốc Ba Tư trở thành vương quốc cổ đại phương Đông
lớn nhất và thống trị thế giới phương Đông tới 200 năm.

Mesopotamia (Lưỡng Hà)

"Mesopotamia" trong tiếng Hy Lạp cổ có nghĩa là "vùng đất giữa hai con sông", đó là sông Tigris và sông Euphrates, thuộc lãnh thổ Iraq và Đông Syria ngày nay. Nơi đây quanh năm khô hạn thiếu mưa, sản xuất nông nghiệp phải dựa vào hệ thống tưới tiêu của sông.

Vào khoảng năm 4000 TCN, phía Nam Mesopotamia xuất hiện rất nhiều quốc gia nhỏ, giữa các quốc gia này liên tục xảy ra chiến tranh, các nước nhỏ như Kish, Akkad, Ur lần lượt xung bá ở vùng đó. Cho tới năm 1792 TCN, Hammurabi lên làm vua của đế quốc Babylon, ông phải mất hơn 30 năm mới thống nhất được vùng Mesopotamia. Vào khoảng năm 1600 TCN, người Hittite đã tấn công thành Babylon, đế quốc Babylon diệt vong. Sau đó, vương quốc Assyria ở phía Bắc của Mesopotamia trở nên hùng mạnh và không ngừng mở rộng lãnh thổ. Vào năm 689 TCN, họ thống nhất vùng Mesopotamia một lần nữa. Đến năm 669 TCN,

người Assyria lại chinh phục Ai Cập, trở thành đại đế quốc xuyên lục địa Á-Phi.

Chế độ cai trị của người Assyria cực kì tàn bạo. Vào năm 626 TCN, thống đốc thành Babylon là Nabopolassar cuối cùng đã giơ cao ngọn cờ khởi nghĩa, lập nên đế quốc Tân Babylon. Vào năm 612, đế quốc Tân Babylon và vương quốc Media trên cao nguyên Iran đã liên kết với nhau tiêu diệt đế quốc Assyria. Sau đó, vương quốc Ba Tư nổi lên ở cao nguyên Iran. Vào năm 538 TCN, Ba Tư đã chinh phục đế quốc Tân Babylon. Năm 330 TCN, Ba Tư lại bị vua Alexandros Đại đế của Macedonia tiêu diệt.

TỪ ĐIỂN BÁCH KHOA
LỊCH SỬ BỒ TỬ

Nền văn minh vùng Lưỡng Hà

Vùng Lưỡng Hà cổ đại là mảnh đất phì nhiêu do hai con sông Tigris và Euphrates bồi đắp. Nền văn minh của người Ai Cập, Hy Lạp và La Mã sau này đều chịu ảnh hưởng của nền văn minh Lưỡng Hà. Ngày nay, chúng ta vẫn có thể nhìn thấy hình bóng của nền văn minh xa xưa đó, chẳng hạn như: 1 tuần có 7 ngày, một năm có 12 tháng...

Sumer

Sumer chính là vườn Eden trong Kinh Thánh. Đó là vùng đồng bằng ở phía Nam của Mesopotamia, đây là một trong những chiếc nôi sớm nhất của nền văn minh Lưỡng Hà. Sumer có địa thế rất thấp, từ tháng 3 tới tháng 7 hằng năm, nếu nước sông dâng lên thì nơi đó trở thành một lãnh thổ lấy lợi. Trong văn bản bằng đất sét được khai quật ở Nineveh có viết như thế này: "Để gột rửa tội lỗi của con người, các vị thần đã dâng nước lũ lên." Vì thế, chính câu chuyện về cơn đại hồng thủy và con thuyền Noah trong Kinh Thánh bắt nguồn từ truyền thuyết về nước lũ của người Sumer.

Bộ quốc Tân Babylon

Do người Chaldean xây dựng nên, vì thế còn gọi là vương quốc Chaldean (từ năm 626 TCN đến năm 538 TCN). Vị quân vương có công khai quốc là Nabopolassar, thế nhưng người đưa vương quốc bước vào thời kì huy hoàng lại là con trai của ông, Nebuchadnezzar II. Đế quốc Tân Babylon chiếm cứ phần lớn phía Nam vùng Lưỡng Hà, Syria, Israel và Phoenicia.

Nền văn hóa thời kì sớm ở bờ Đông của Địa Trung Hải

Bờ Đông của Địa Trung Hải là lãnh thổ của các nước Syria, Lebanon, Jordan; Israel ngày nay. Về mặt địa lí, đó là một vùng đất do những dãy núi chạy từ Đông Bắc sang Tây Nam và đồng bằng ven biển nhỏ hẹp tạo thành. Ở thời cổ đại, khu vực này là vùng đệm giữa Lưỡng Hà và Ai Cập, cũng là cây cầu giao thương nối giữa hai bên. Do địa hình gập ghềnh và bị chia cắt, đất đai lại không mấy màu mỡ, từ xưa đến nay đây chỉ là nơi dân bán du mục sinh sống, chỉ ở những nơi dọc bờ biển mới xuất hiện những thành bang buôn bán khá sầm uất.

Palestine

Palestine nằm bên bờ Địa Trung Hải thuộc phía Tây châu Á, là mảnh đất giao thoa giữa Ai Cập, Syria và Mesopotamia, là nút giao thông giữa ba châu lục Á-Phi-Âu. Từ năm 3000 TCN, lãnh thổ Palestine đã có người Canaan định cư, về sau, người Philistine vốn sống ở các đảo của biển Aegean di cư tới Palestine. Nghĩa của từ "Palestine" chính là "mảnh đất của người Philistine".

Vua Hammurabi

Vua Hammurabi (tại vị từ năm 1792 TCN đến năm 1750 TCN) là vị quốc vương đời thứ 6 của Babylon, cũng là nhà chính trị kiệt xuất của thời cổ đại. Trong thời gian trị vì đất nước, ông đích thân xử lí mọi việc lớn nhỏ, làm cho đất nước Babylon nhanh chóng lớn mạnh. Ông còn thôn tính những quốc gia xung quanh và tự xưng là "vua của thiên hạ bốn phương". Cống hiến quan trọng nhất của vua Hammurabi chính là soạn thảo thành văn bản bộ luật đầu tiên khá hoàn chỉnh trên thế giới, đó là "Bộ luật Hammurabi".

Bộ luật Hammurabi

Bộ luật Hammurabi là bộ luật đầu tiên khá hoàn chỉnh trên thế giới được viết thành văn bản. Bộ luật này có tổng cộng 8.000 chữ gồm ba phần: lời mở đầu, nội dung chính và phần kết luận. Trong đó phần nội dung chính có tổng cộng 282 điều, đề cập đến thủ tục tố tụng, quyền về tài sản, bồi thường tổn hại, quan hệ tố điền, quyền và nghĩa vụ về vay nợ, thừa kế và mua bán nô lệ... Nội dung bao quát rộng rãi, ý thức pháp luật rõ ràng. Ban đầu, bộ luật được khắc trên những phiến đá, khi vua Hammurabi về già, ông lại cho người khắc nội dung lên những cột đá với mong muốn truyền lại cho đời sau tuân theo mãi mãi. Vì thế bộ luật này còn được gọi là "Bộ luật trên cột đá". "Bộ luật Hammurabi" thể hiện một cách toàn diện tình hình kinh tế, chính trị, quan sự phức tạp của vương quốc Babylon cổ. Cho đến ngày nay, nó vẫn là tài liệu cơ bản để nghiên cứu về lịch sử của vương quốc Babylon cổ đại.

Vua Nebuchadnezzar II

Vua Nebuchadnezzar II tại vị trong 43 năm (từ năm 605 TCN đến năm 562 TCN). Trong thời gian đó, vì vua vương quốc Judah làm phản nên vua Nebuchadnezzar II đã nổi giận và đặt ra chế độ "tù binh Babylon".

Công lao đáng kể nhất của ông là kiến thiết các thành phố. Để làm hoàng hậu xinh đẹp được vui lòng, ông đã triệu tập nhân công xây dựng "vườn treo Babylon" nổi tiếng, đồng thời còn tu bổ đền thờ thần Marduk, khiến nơi này trở thành công trình kiến trúc vĩ đại được cả thế giới biết đến.

Tù binh Babylon

Năm 597 TCN, vua Nebuchadnezzar II đánh chiếm thủ đô Jerusalem, biến nó thành nước chư hầu của mình, về sau vua vương quốc Judah phản bội lại để quốc Tân Babylon và quay sang dựa vào Ai Cập.

Năm 588 TCN, vua Nebuchadnezzar II bắt đầu bao vây tấn công Jerusalem tới 18 tháng, cuối cùng đã hạ được Jerusalem, phóng hỏa đốt đền thờ thần, phá hủy tường thành, tiêu diệt vương quốc Judah, đồng thời áp giải phần lớn người Do Thái tới Babylon làm nô lệ, lịch sử gọi là "tù binh Babylon".

Người Do Thái

Người Do Thái là dân tộc sống ở lãnh thổ Israel ngày nay. Tổ tiên của họ là dân du mục sinh sống ở vùng Lưỡng Hà. Để tìm kiếm những đồng cỏ tươi tốt, họ đã từng đi qua rất nhiều nơi, thậm chí từng đến Canaan, Ai Cập, hơn nữa còn suýt bị người Ai Cập coi là nô lệ. Cuối cùng, họ lại trở về Palestine.

Vua Saul và vua David

Vua Saul (tại vị khoảng từ năm 1020 TCN đến năm 1000 TCN) là vị quân vương khai quốc của vương quốc Israel. Ông lãnh đạo thần dân chinh chiến, thống nhất 72 bộ lạc của khu vực Palestine thành một đội quân hùng mạnh để chiến đấu với kẻ thù, do đó thế lực của ông được mở rộng ra bên ngoài. Vua David tiếng tăm lừng lẫy trong lịch sử cũng chính là người kế vị của ông.

Vua David (tại vị từ năm 1000 TCN đến năm 960 TCN) đã chiến thắng con trai của vua Saul và kế vị ngôi vua, hoàn thành sự nghiệp thống nhất. Ông không những chinh phạt được các bộ lạc trên khắp lãnh thổ Do Thái mà còn sử dụng vũ lực để xây dựng một vương quốc Israel thống nhất và hùng mạnh, đóng đô tại Jerusalem.

Vua Solomon

Vua Solomon (tại vị từ năm 960 TCN đến năm 930 TCN) kế vị vua David, khai sáng "thời đại hoàng kim" của vương quốc Israel thống nhất. Đồng thời với việc tích cực triển khai hoạt động ngoại giao và mở mang giao thương buôn bán, ông còn phá vỡ giới hạn giữa các bộ lạc và dân tộc, chia đất nước thành 12 khu vực hành chính, trưng thu cống vật dựa theo khu vực hành chính. Vua Solomon không những xây dựng cung điện vàng son rực rỡ cho mình mà còn xây dựng cho Yahweh một tòa thánh điện vô cùng nguy nga.

Sau khi vua Solomon qua đời, vương quốc Israel thống nhất chia làm hai: phía bắc gọi là vương quốc Israel, thủ đô ở Samaria; phía Nam gọi là vương quốc Judah, vẫn lấy Jerusalem làm thủ đô. Về sau, hai vương quốc này lần lượt bị các đế quốc Assyria và Tân Babylon tiêu diệt vào năm 721 TCN và năm 586 TCN.

Tình hình hiện nay tại vùng Lưỡng Hà

Thượng lưu của hai con sông Euphrates và Tigris đều bắt nguồn từ Thổ Nhĩ Kỳ, chia nhánh chảy qua Syria và vùng núi phía Bắc Iraq, cuối cùng từ Kuwait đổ vào vịnh Ba Tư. Đồng bằng Mesopotamia do đất phù sa ở vùng trung du tạo thành nằm trong lãnh thổ Iraq ngày nay, nó đã từng nuôi dưỡng một trong những nền văn minh xa xưa nhất trong lịch sử loài người. Thời gian trôi đi, vùng Lưỡng Hà ngày nay đã có nhiều thay đổi, đặc biệt là khu vực thuộc Iraq.

Iraq có lịch sử rất lâu đời. Năm 1932, Iraq chính thức trở thành một quốc gia độc lập. Năm 1958 nước cộng hòa Iraq ra đời. Sau thời gian dựng nước, Iraq gần như luôn xảy ra chiến sự liên miên. Tháng 9 năm 1980, cuộc tranh chấp biên giới với Iran kéo dài đã lâu trong lịch sử trở nên căng thẳng hơn, Iraq đã xuất quân sang Iran, cuộc chiến tranh giữa hai nước nổ ra. Tháng 8 năm 1990, do tranh chấp dầu lửa với

Kuwait, Iraq huy động 100.000 quân xâm chiếm Kuwait. Việc này khiến cộng đồng quốc tế phản ứng mạnh mẽ. Tháng 1 năm 1991, quân đội đa quốc gia do Mỹ cầm đầu đã phát động Chiến dịch Bão táp sa mạc (tức Chiến tranh vùng Vịnh nổi tiếng). Tháng 3 năm 2003, các nước Mỹ, Anh lấy lý do là Iraq sản xuất vũ khí hủy diệt hàng loạt để phát động cuộc chiến tranh tại Iraq. Ngày 9 tháng 4, quân Mỹ đã tấn công Baghdad, chính quyền Saddam Hussein sụp đổ. Iraq mang trên mình đầy vết thương sau chiến tranh, bạo lực xảy ra liên miên. Tháng 4 năm 2005, Iraq bầu ra chính phủ quá độ.

Đất nước Iraq giờ đây vẫn tồn tại rất nhiều tai họa tiềm ẩn với vô số yếu tố đan xen, khiến cho vùng Lưỡng Hà với nền văn minh rực rỡ huy hoàng ngày trước bị những lớp bụi trần dày bao phủ và người người bất an.

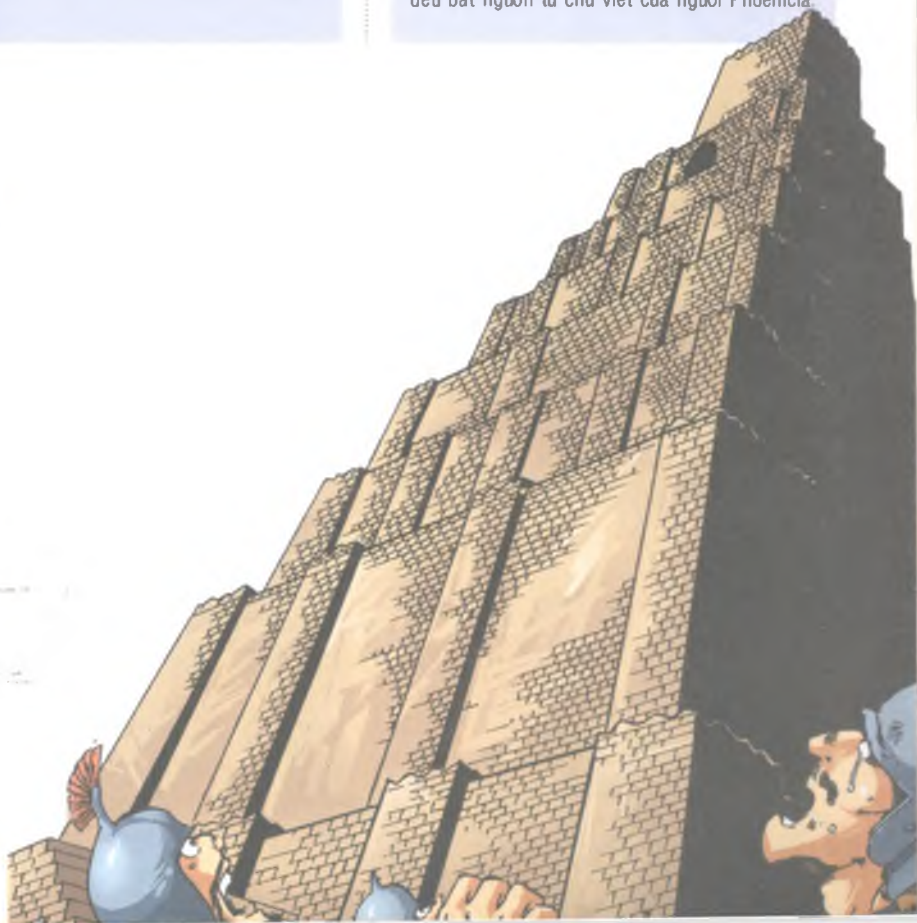
Vườn treo Babylon

Để làm hoàng hậu người ngoại nổi nhớ quê nhà, vua Nebuchadnezzar II đã triệu tập dân phu cho xây dựng vườn treo Babylon tại Babylon. Vườn hoa tuyệt đẹp này nằm bên bờ sông Tigris, do những khối núi giả xây nên, bên trên trồng đầy các loại hoa thơm cỏ lạ từ khắp mọi miền, đứng giữa vườn hoa tựa như lạc vào tiên cảnh, do đó nó được các nhà nghệ thuật và kiến trúc sư của đế quốc La Mã bình chọn là một trong bảy kì quan của thế giới cổ đại. Đáng tiếc là vườn treo Babylon đã bị hủy hoại vào thế kỉ 3 TCN.

Di sản của người Phoenicia

Phoenicia là tên gọi chung của một loạt quốc gia nhỏ bên bờ Đông Địa Trung Hải từ năm 3000 TCN đến thế kỉ 6 TCN, ở đó nghề thủ công và nghề hàng hải rất phát triển, là nơi sản xuất nhiều rượu nho, dầu ô liu và chất nhuộm màu tím đắt tiền ("Phoenicia" trong tiếng Hy Lạp cổ có nghĩa là "quốc gia màu tím").

Di sản quan trọng nhất mà người Phoenicia để lại cho đời sau chính là chữ viết. 22 chữ cái mà họ sáng tạo ra một mặt trở thành nguồn gốc của chữ cái thuộc nhóm ngôn ngữ Semit (được sử dụng chủ yếu ở Trung Đông, Bắc Phi, Đông Bắc Phi) sau này, chẳng hạn như chữ Hebrew và chữ Ả Rập; mặt khác trở thành nguồn gốc của chữ cái Hy Lạp. Có thể nói, tất cả các loại chữ viết phiên âm của phương Tây đều bắt nguồn từ chữ viết của người Phoenicia.

Người Assyria ưa gây hấn và lạm dụng vũ lực

Người Assyria bẩm sinh đã hiếu chiến. Quân đội Assyria được huấn luyện bài bản, tác phong hung hãn. Đế quốc Assyria nổi tiếng về sự dã man tàn bạo, quốc vương của họ thích săn sư tử để mua vui. Quân đội lại càng quen với việc tàn sát, họ đem thi thể của kẻ thù chất đầy thung lũng, lấy đầu lâu của kẻ thù bêu trên tường thành, đóng người sống vào cọc nhọn, xẻo mũi của quý tộc bị bắt làm tù binh... Vì thế, thủ đô Nineveh của đế quốc Assyria trong Kinh Thánh được gọi là "hang ổ của sư tử".

Nền khoa học kĩ thuật của văn minh hướng Hà cổ đại

Vào năm 3000 TCN, người Sumer đã sáng tạo ra cách tính lịch. Họ tính thời gian theo lịch âm (tức là dựa theo chu kì tròn khuyết của Mặt Trăng). Họ đã biết lập tháng nhuận để bù vào số ngày tuần hoàn còn thiếu của một năm, đồng thời chia mỗi tháng thành 4 tuần, một tuần thành 7 ngày, mỗi ngày do một vị thần cai quản, đó chính là nguồn gốc của việc một tuần có 7 ngày.

Người Mesopotamia sử dụng hệ lục thập phân (hệ đếm cơ số 60) để tính thời gian và đường tròn. Phương pháp này vẫn được sử dụng cho đến ngày nay. Họ đã biết phân số, biết tính bình phương và căn bậc hai, lập phương và căn bậc ba, đồng thời suy đoán ra số pi bằng 3.

Sử thi Gilgamesh

Sử thi Gilgamesh là truyền thuyết kể về người anh hùng cổ đại trước thời đế quốc Babylon. Nhân vật chính của sử thi là Gilgamesh, người cai trị thành Uruk. Sự thống trị tàn bạo của Gilgamesh khiến thần linh phẫn nộ. Thần linh đã tạo ra một vị anh hùng nửa người nửa thú là Enkidu để đối phó với Gilgamesh. Do cuộc chiến đấu giữa hai người bất phân thắng bại nên họ khâm phục lẫn nhau và kết bạn. Từ đó Gilgamesh cải ác thành thiện, hợp sức với Enkidu đánh thắng con quái vật Humbaba trong rừng sâu, giết chết con bò thần hung dữ giết hại người dân thành Uruk, nhưng Enkidu không may bị chết trận. Để tìm kiếm thuốc trường sinh bất tử, Gilgamesh đã nỗ lực không ngừng. Cuối cùng sau cuộc nói chuyện với linh hồn của Enkidu, ông mới hiểu ra rằng người ta không thể nào sống bất tử được.

Vật tổ

Người dân vùng Lương Hà cho rằng trong nhân gian có rất nhiều ma quỷ và thần linh, chẳng hạn như quái vật Lamassu sẽ tấn công trẻ sơ sinh, do đó phải tổ chức một buổi lễ đặc biệt để xua đuổi tà ma hoặc thu hút thần linh thần thiện. Khi tổ chức những buổi lễ này, người ta thường dùng động vật hoặc đồ vật khác làm vật tế, chỉ có quốc vương mới được dùng người làm vật tế.

Tôn giáo của vùng Lương Hà

Ma quỷ, những con vật thần thoại và thần linh là nội dung chính trong tôn giáo của vùng Lương Hà. Đương nhiên còn có nam thần và nữ thần. Mọi hoạt động của con người đều đại diện cho sự chi phối của thần linh. Nếu người ta sử dụng nghi thức lễ bái thần linh không đúng thì bị coi là xúc phạm thần linh và phải chịu trừng phạt. Vào ngày lễ đặc biệt, người ta làm thủ tục mời thần linh từ trong đền thờ ra để mọi người dâng lễ và vái lạy.

Người cầu nguyện và quan tư tế

Tất cả các vị thần đều cư trú trong thần điện, nhiệm vụ của quan tư tế là tổ chức các buổi lễ các thần và cung tiến đồ ăn. Nếu có người muốn cầu xin thần phù hộ hoặc là mong muốn hóa giải lời nguyền thì phải tới thần điện thực hiện nghi thức lễ bái. Khi chủ trì buổi lễ kiểu này, quan tư tế sẽ tính một số phí.

Xây dựng đế quốc Ba Tư

Trước khi đế quốc Ba Tư được xây dựng, ở phía Tây cao nguyên Iran đã lần lượt nổi lên hai quốc gia là Elam và Media. Sau khi Elam bị đế quốc Assyria tiêu diệt, vương quốc Media liên kết với đế quốc Tân Babylon tiêu diệt đế quốc Assyria.

Trong thời kì vương quốc Media thống trị, Ba Tư có tất cả 6 bộ lạc làm nghề nông và 4 bộ lạc du mục. Năm 553 TCN, dưới sự dẫn dắt của Cyrus Đại đế, họ bắt đầu phản kháng lại quốc vương Media. Năm 550 TCN, vương quốc Media bị tiêu diệt. Tiếp tục trải qua mấy chục năm mở rộng chiến tranh, Cyrus Đại đế đã chinh phục cả vùng Tây Á, xây dựng nên đế quốc Ba Tư.

Cyrus Đại đế

Cyrus Đại đế (tại vị từ năm 558 TCN đến năm 529 TCN) là vị quốc vương xây dựng nên đế quốc Ba Tư. Sau khi thiết lập vương triều Ba Tư, Cyrus Đại đế liền bắt đầu mở rộng ra bên ngoài, lần lượt thôn tính bán đảo Tiểu Á và đế quốc Tân Babylon. Năm 529 TCN, nhà vua qua đời khi bại trận trong cuộc chinh phạt tới phía Đông vùng Trung Á.

Lãnh thổ của đế quốc Ba Tư

Đế quốc Ba Tư trong thời gian trị vì của vua Darius I đã đạt tới cực thịnh, lãnh thổ của họ cực kì rộng lớn: phía Đông từ Ấn Độ kéo sang phía Tây đến tận Ai Cập, phía Bắc tận biển Đen và dải đất ven biển, phía Nam đến tận vịnh Ba Tư và bán đảo Ả Rập, gần như tất cả lãnh thổ và các dân tộc của vùng Tây Á và Trung Á cùng với Ai Cập và Ethiopia đều nằm trong sự kiểm soát của đế quốc Ba Tư.

Đế quốc Ba Tư đa dân tộc

Đế quốc Ba Tư là quốc gia do rất nhiều dân tộc hợp thành, như: Hy Lạp, Ai Cập, Lydia, Babylon, Syria, và Palestine... Để cai trị đất nước rộng lớn như vậy, vua Darius I đã chia nước thành 23 tỉnh, các quan hành chính địa phương đều có quyền tự chủ.

Do Thái giáo

Do Thái giáo manh nha sớm nhất vào năm 2000 TCN trong cộng đồng người Do Thái ở Tây Á. Họ tôn Yahweh là vị thần duy nhất. Vào khoảng năm 1000 TCN, vua David lấy Jerusalem là thủ đô và trung tâm tôn giáo của vương quốc Israel thống nhất.

Năm 586 TCN, Jerusalem bị đế quốc Tân Babylon tấn công và đánh bại. Năm 538 TCN, đế quốc Tân Babylon bị quân Ba Tư tiêu diệt.

Vua Cambyses II

Vua Cambyses II (tại vị từ năm 529 TCN đến năm 522 TCN), là người kế vị của Cyrus Đại đế. Sau khi kế vị, nhà vua tiếp tục mở rộng lãnh thổ ra bên ngoài. Năm 525 TCN, ông dẫn quân tấn công Ai Cập. Năm 522 TCN, khi Cambyses II ở Ai Cập, mọi miền thuộc Ba Tư và Media xảy ra bạo loạn, trên đường trở về để trấn áp thì ông qua đời đột ngột không rõ nguyên nhân.

Vua Darius I

Vua Darius I (tại vị từ năm 522 TCN đến năm 486 TCN). Sau khi liên kết với các vị vua khác dập tắt những cuộc phản loạn ở Ba Tư và Media, ông được tôn lên làm quốc vương của đế quốc Ba Tư mới. Khi tình hình trong nước ổn định, ông liền xuất binh sang Ấn Độ, chinh phục các vùng Punjab và Sindh, sau đó xuất binh sang Hy Lạp, phát động cuộc chiến tranh Hy Lạp – Ba Tư nổi tiếng trong lịch sử. Trong thời gian trị vì, ông đã thực hiện một loạt cải cách, đồng thời cho đào kênh nối liền sông Nile với biển Đỏ, khơi thông đường thủy từ Địa Trung Hải đến biển Đỏ. Con kênh đào này là tiền thân của kênh đào Suez thời hiện đại.

Những cải cách của vua Darius I

Nội dung những cải cách của vua Darius chủ yếu gồm: Thực hiện cải cách quân sự, nhà vua trực tiếp chỉ huy quân đội; xây dựng chế độ hành chính phân quyền một cách đầy đủ; thống nhất chế độ thuế; thống nhất quy định đức tin; xây dựng đường chuyển phát công văn; quy định Hòa giáo là quốc giáo, là trụ cột tinh thần của việc thống trị. Ông còn lập ra bốn kinh đô lớn là Susa, Ectabana, Babylon và Persepolis. Nhà vua và các thành viên cung đình luân phiên ở các kinh đô để thuận tiện cho việc chỉ huy, kiểm soát đất nước, đồng thời duy trì mối liên hệ mật thiết với các vùng của quốc gia.

Câu chuyện về quyền cai trị của vua Darius I

Có một truyền thuyết thú vị như thế này về quyền cai trị của vua Darius I. Khi đế quốc Ba Tư xảy ra phản loạn, 7 vị vương công danh tiếng (gồm cả Darius) cùng liên kết với nhau dập tắt các cuộc phản loạn. Sau đó, về việc ai sẽ lên ngôi vua, 7 vị vương công quyết định nghe theo chỉ dẫn của thần. Họ hẹn nhau đến một địa điểm trước khi Mặt Trời lên. Khi đến nơi, con ngựa của ai cất tiếng hí trước thì người đó lên làm vua. Kết quả là con ngựa của Darius đã cất tiếng hí trước, vì thế ông được lên ngôi vua.

Hỏa giáo Ba Tư

Người Ba Tư cổ đại sùng bái lửa. Vị thần tối cao trong Hỏa giáo Ba Tư là Ahura Mazda. Đạo này cho rằng thần ác và thần thiện tồn tại trong trạng thái đối địch. Thần thiện chiến thắng sẽ đem lại cho người ta vụ mùa bội thu, sức khỏe và yên vui, còn thần ác chiến thắng thì sẽ đem lại tai họa. Trong cuộc đấu tranh giữa bên ác và bên thiện, con người có quyền lựa chọn đi theo bất cứ bên nào.

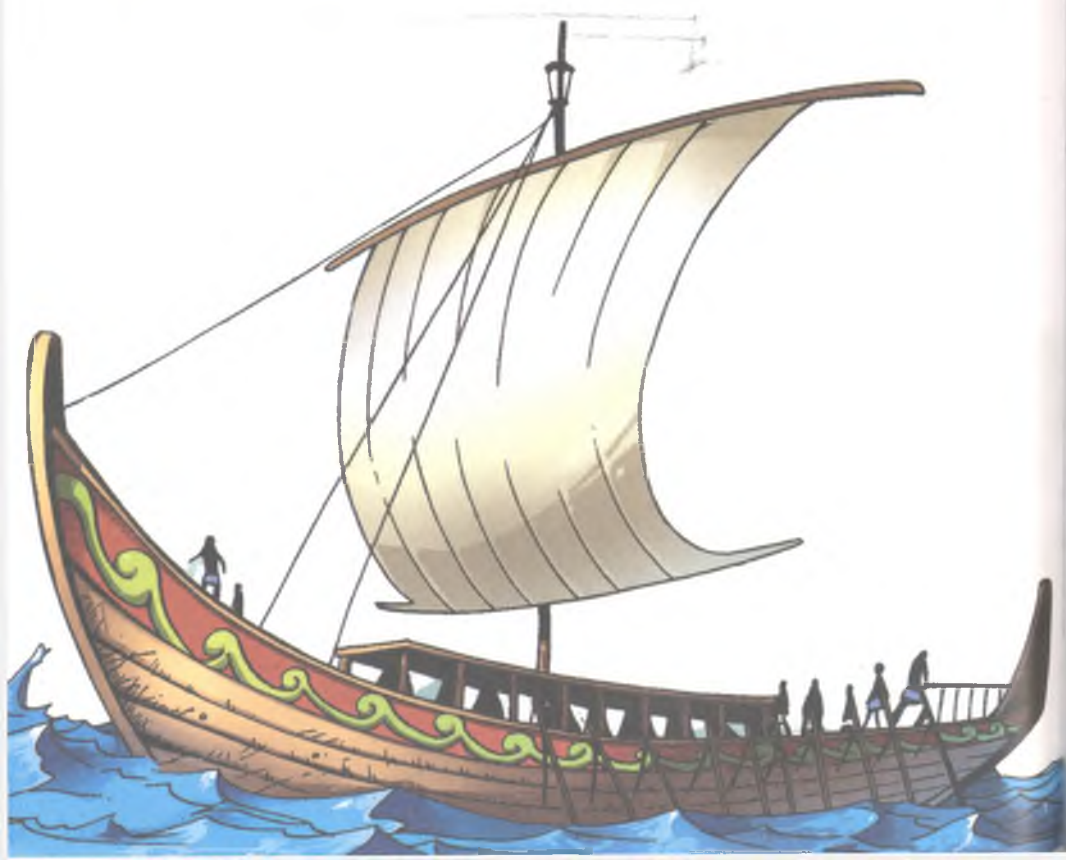
Bí văn Behistun

Bí văn Behistun là bản tuyên ngôn đánh bại kẻ địch của vua Darius I. Nó được khắc trên vách đá lớn của núi Behistun gần với Bakhtaran thuộc phía Tây Iran ngày nay. Nội dung kể về toàn bộ quá trình vua Darius I dẹp yên các cuộc nổi loạn, đồng thời ca tụng chiến thắng và công trạng của Darius I. Toàn văn dùng ba loại chữ là chữ Ba Tư cổ, chữ Babylon và chữ Elam.

Năm 1835, Henry Rawlinson, một học giả nổi tiếng người Anh, được gọi là “Cha đẻ của Assyria học”, đã thuê người mạo hiểm tính mạng gỡ toàn bộ bản khắc trên vách đá xuống. Những bản khắc này có vai trò then chốt đối với việc giải mã thành công chữ viết hình nêm của Babylon.

Bối cảnh hưng thịnh của Hỏa giáo Ba Tư

Trên cao nguyên Iran có rất nhiều vùng đất xanh màu mỡ. Nơi đó các bộ lạc làm nông nghiệp và bộ lạc chăn nuôi sinh sống. Họ thường bị các bộ lạc du mục quấy nhiễu, vì thế các tín đồ của Hỏa giáo Ba Tư coi vùng đất phì nhiêu này là vương quốc Thiệu, còn nghề của họ là những nghề thiêu liêng. Trái lại, họ coi vùng đất hoang mạc cùng với những bộ lạc du mục đe dọa đến cuộc sống của họ là vương quốc Ác. Sự hưng thịnh của Hỏa giáo Ba Tư đã phản ánh lợi ích của nông nghiệp và chăn nuôi gia súc tại những vùng đất xanh.

Chương 4: *Vùng biển Aegean thuở sơ khai*

Nội dung chính:

Cuộc chiến thành Troy và phát hiện động trời

Hoàng tử Paris đến xứ Sparta của Hy Lạp và mang hoàng hậu Helen đi cùng rất nhiều châu báu. Vì thế, các thành bang của Hy Lạp quyết định liên kết lại để tấn công thành Troy, giành lại nàng Helen.

Nền văn minh Minos đảo Crete và nền văn minh Mycenae

Nền văn minh do người đảo Crete cổ đại sáng tạo ra được gọi là nền văn minh Minos. Nền văn minh này được chia làm hai thời kì là thời kì sớm và thời kì muộn. Thời kì Minos muộn là thời kì tương đối phồn vinh, giao thương trên biển vô cùng phát đạt.

Nền văn minh Mycenae lại là một trong những nền văn minh ở phía Nam Hy Lạp cổ đại, gần như xuất hiện đồng thời với nền văn minh Minos nhưng kéo dài lâu hơn, tiến bộ hơn về một số phương diện, đồng thời sau này thay thế nền văn minh Minos.

Cuộc chiến thành Troy và phát hiện động trời

Nền văn minh cổ đại khởi nguồn tại đồng bằng Mesopotamia và Ai Cập, sau đó lan truyền tại biển Aegean, nuôi dưỡng các nền văn minh ven biển. Nhưng tất cả những gì liên quan đến nền văn minh Aegean chỉ còn lại trong thần thoại và truyền thuyết, trong sử thi của Homer có ghi chép như thế này...

Nghe nói, từ rất xa xưa các vị thần trong thần thoại Hy Lạp sống trên đỉnh Olympus.

Hoàng tử Paris của thành Troy đã cướp hoàng hậu Helen của xứ Sparta, Hy Lạp, dẫn đến việc liên quân Hy Lạp kéo tới giành lại hoàng hậu, thế là chiến trận xảy ra liên miên giữa hai bên...

Bên ngoài
thành Troy gần
biển Aegean

HAIZ,
TRẦN
CÔNG
THÀNH
HÔM NAY
LẠI THẤT
BẠI.

GIẤ MÃ
CHÚNG TA
CÓ THỂ
CÔNG PHÁ
THÀNH
TROY!

CHIẾN TRANH
ĐÃ Kéo DÀI 10
NĂM, BAO GIỜ MỌI
KẾT THÚC ĐÂY?

XEM RA PHẢI
DỪNG MƯU...

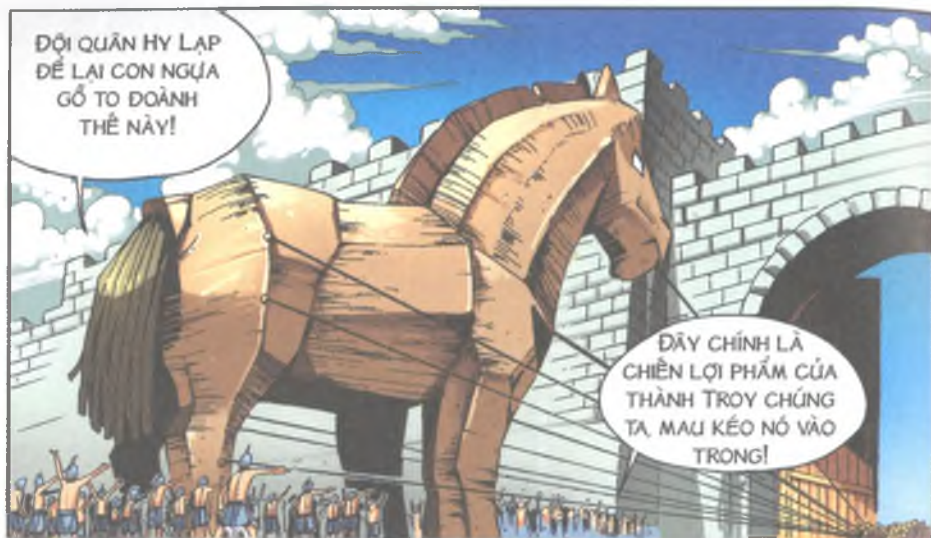

MỌI NGƯỜI
XEM KÌA! QUÂN HY
LẠP LÊN THUYỀN BỎ
CHẠY! CUỐI CÙNG BỌN
CHÚNG ĐÃ CHỊU THUA,
HA HA!

Quân Hy Lạp nghĩ
ra một điều kế.

LẬP TỨC
MỞ CỔNG THÀNH
RA, TIẾP ỨNG
CHO ĐỘI QUÂN
TRÊN BIỂN CỦA
CHÚNG TA!

THƯA TƯỚNG
QUÂN, CỦA THÀNH
TROY ĐÃ ĐƯỢC
MỞ RỜI Ạ. KẼ
DỪNG NGỰA GỖ
ĐÃ THÀNH CÔNG!

ĐÁNH!
TẤN CÔNG
THÀNH TROY!

Thế là thành Troy đã bị
quân Hy Lạp chiếm.

VĨ ĐẠI QUÁ!
MÌNH RẤT MUỐN
TẬN MẮT NHÌN THẤY
THÀNH TROY!

Năm 1829, trong một căn nhà
của một mục sư người Đức.

HA HA HA, HEINRICH À,
CUỘC CHIẾN Ở THÀNH
TROY KHÔNG CÓ
THẬT DẤU!

ĐÓ CHỈ LÀ CÂU CHUYỆN
BỊA CỦA NHÀ THƠ CỔ ĐẠI
HOMER.

KHÔNG ĐÚNG,
THÀNH TROY
CHẮC CHẴN
TỪNG TỒN TẠI.

Mặc mo đó cuối cùng đã thôi thúc cậu
thiếu niên người Đức khám phá ra bí ẩn
của nền văn minh Aegean say này.

SAU NÀY LỚN LÊN,
CON NHẤT ĐỊNH SẼ
TÌM THẤY THÀNH
TROY.

41 năm sau, vào năm 1870, dưới sự chỉ huy của Heinrich Schliemann*, mọi người ở trên gò núi thuộc Thổ Nhĩ Kỳ...

ĐỂ THỰC HIỆN ƯỚC MƠ HỎI NHỎ, TÔI ĐÃ KINH DOANH BUÔN BÁN NHIỀU NĂM VÀ TÍCH CẬP TIỀN BẠC ĐỂ KHAI QUẬT CÔNG TRÌNH.

ƯỚC MƠ ẦP Ủ BAO NHIỀU NĂM SẮP THÀNH HIỆN THỰC, THÀNH TROY CHẮC CHẴN ĐÃ BỊ CHÔN Vùi Ở ĐÂY.

CÓ MỘT GÀ NGỐC TIN VÀO CÂU CHUYỆN CỦA HOMER?

NHƯNG HỌC GIẢ NHƯ CHÚNG TA ĐÂY CÒN KHÔNG TIN, ĐẤU ÓC HẮN ĐÚNG LÀ CÓ VẤN ĐỀ!

Mấy tháng sau...

Gì cơ?

THẬT KHÔNG THỂ TIN NỔI!

* Ban đầu, chỗ mà Heinrich khai quật không phải là di tích của thành Troy, nhưng ông vẫn tin vào phán đoán của mình. Khi đào đến tầng thứ 7 của di tích thành phố, thì thành Troy lộ ra.

Sau này, Heinrich lại đào được di chỉ của thành Mycenae, thành Tiryns của Hy Lạp. Nhờ đó, nền văn minh Mycenae hưng thịnh từ năm 1500 TCN cho tới khoảng năm 1200 TCN được thế giới biết đến.

▲ Di chỉ thành Troy

▲ Mặt nạ bằng vàng khai quật được ở thành Troy

TẠ ƠN
TRỜI ĐẤT, CUỐI
CÙNG TA ĐÃ PHÁT
HIỆN RA CUNG ĐIỆN
THẦN BÍ RỒI!

NỀN VĂN MINH
NÀY CHẮC CHẮN
CÒN LÂU ĐỜI HƠN
MYCENAE!

Nền văn minh Minos đảo Crete và nền văn minh Mycenae

Năm 1900, một nhà khảo cổ học của nước Anh
đã phát hiện ra di chỉ của nền văn minh Minos.
Nền văn minh này xuất hiện từ khoảng năm
2000 TCN đến năm 1400 TCN.

Biển Aegean vào khoảng
năm 1500 TCN.

Ồ!
ĐÚNG
LÀ MỘT
CUNG
ĐIỆN
TRĂNG
LÊ!

ĐÚNG THỂ,
ĐÂY CHÍNH
LÀ CUNG
ĐIỆN CỦA
CHÚNG TÔI!

MỌI NGƯỜI
MAU TỚI XEM
NÀY!

CÓ BAO NHIÊU
KHÁCH NGOẠI
QUỐC TỚI
THĂM!

CHÚNG TA
ĐI XEM ĐI!

VÌ DÂN CHÚNG
Ở ĐÂY ĐƯỢC SỐNG
MỘT CUỘC SỐNG
AN NHÀN, HÒA
BÌNH!

NHỮNG BỨC HỌA
TRÊN CÔNG TRÌNH
KIẾN TRÚC ĐỀU VỀ VỀ
CÁC LOÀI ĐỘNG THỰC
VẬT, CHẴNG CÓ CẢNH
NÀO LIÊN QUAN ĐẾN
CHIẾN TRANH CÁ!

Truyền thuyết về quái vật ở cung điện Minos: Vì quốc vương Minos đã chọc giận thần biển Poseidon nên hoàng hậu của ông ta đã sinh ra một con quái vật đầu bò mình người. Để giam lỏng con quái vật này, quốc vương Minos đã cho xây dựng một mê cung chàng chặt lốt léo và còn ra lệnh cho dân chúng hằng năm phải chọn ra vô số thiếu nữ đưa vào mê cung để làm vật tế cho quái vật.

Quái vật đầu ▶
bò mình người
trong mê cung.

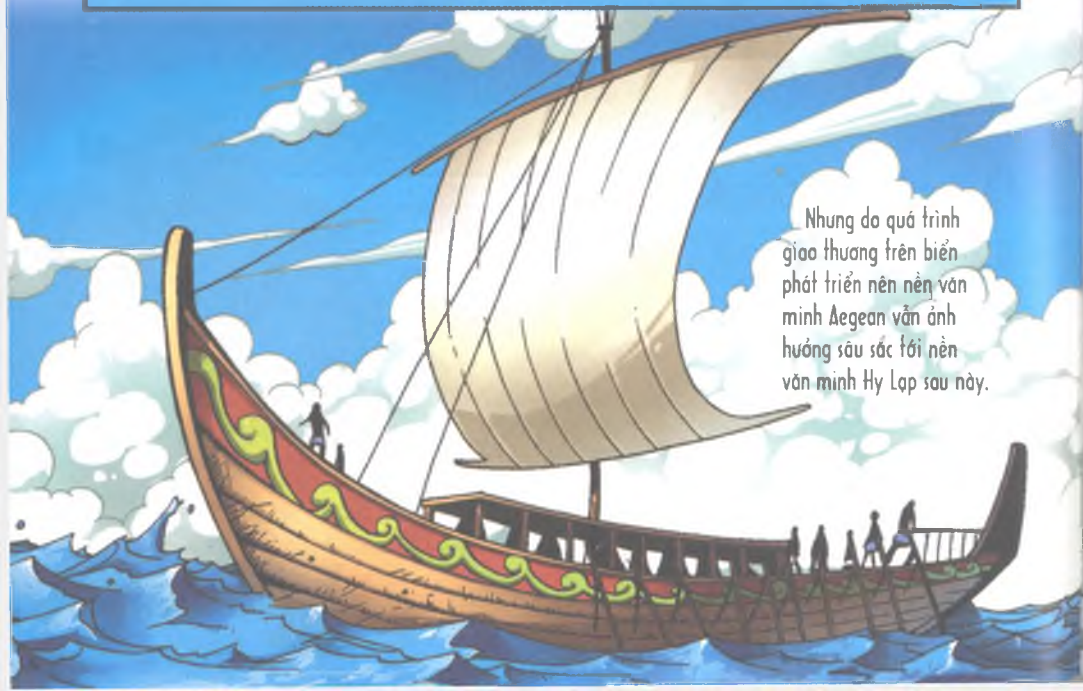

100 năm sau, nền văn minh Minos bị nền văn minh Mycenae thay thế. Tường thành là một trong những đặc điểm khác biệt giữa nền văn minh Minos và nền văn minh Mycenae.

Nhưng vào khoảng năm 1200 TCN, nền văn minh Mycenae cũng bị diệt vong, cùng với nền văn minh Minos trở thành truyền thuyết.

Nhưng do quá trình giao thương trên biển phát triển nên nền văn minh Aegean vẫn ảnh hưởng sâu sắc tới nền văn minh Hy Lạp sau này.

Văn minh Aegean

Văn minh Aegean là nền văn minh xuất hiện vào khoảng từ thế kỉ 20 TCN đến thế kỉ 12 TCN tại các đảo trên biển Aegean và khu vực xung quanh, bao gồm văn minh Minos và văn minh Mycenaee. Đây đều là ánh rạng đông của nền văn minh Hy Lạp cổ đại.

Văn minh Minos trên

đảo Crete khá phát triển, kinh tế nơi đây cũng tương đối sung túc nhưng lại thu hút kẻ thù bên ngoài đến xâm lược. Các thành phố và cung điện xây dựng được bao nhiêu thì bị tàn phá bấy nhiêu.

**TỪ ĐIỂN BÁCH KHOA
LỊCH SỬ BỐ TỬ**

Vào khoảng năm 1450 TCN, người Mycenaee đã xâm chiếm nơi đây, văn minh Minos kết thúc. Sau khi chiếm lĩnh được đảo Crete, văn minh Mycenaee phát triển càng nhanh. Nhưng vào đầu thế kỉ 12 TCN, sau khi phát động cuộc chiến với thành Troy, do hao tổn quá lớn nên nền văn minh này bắt đầu suy thoái, về sau đã bị dân tộc khác tiêu diệt.

Văn minh Minos trên đảo Crete

Nền văn minh Minos được chia thành hai thời kì: thời kì sớm và thời kì muộn. Thời kì sớm (từ năm 2000 TCN đến trước năm 1700 TCN) đã xuất hiện chữ viết tượng hình. Thời kì muộn (từ khoảng năm 1700 TCN đến năm 1400 TCN) là thời kì phồn vinh của nền văn minh đảo Crete, nghề nông, nghề thủ công và nghề đóng thuyền đều rất phát triển. Buồn bản với nước ngoài là huyết mạch kinh tế của nền văn minh này.

Văn minh Mycenaee

Nền văn minh Mycenaee (từ khoảng năm 2000 TCN đến năm 1200 TCN) là nền văn minh thành bang theo chế độ nô lệ thời kì sớm của phía Nam Hy Lạp như Mycenaee, Tiryns, Pylos mà Mycenaee là đại diện. Khi đó kĩ thuật luyện kim và chế tác đồ thủ công đã vượt qua cả trình độ của thời kì nền văn minh Minos. Đồng thời, nghệ thuật kiến trúc cũng có bước phát triển rất dài. Cửa thành bằng đá của Mycenaee là "cửa hình sư tử" nổi tiếng khắp thế giới về sự đồ sộ và kiên cố.

Các thành bang Hy Lạp

Mỗi thành bang Hy Lạp đều là một đô thị nhỏ có tường thành bảo vệ. Tất cả đô thị đều xây dựng trên đồi hoặc thành phòng thủ trên gò núi. Trong đô thị có những nơi để dân chúng tụ tập. Về cơ bản tất cả thành bang đều được xây dựng ở khu vực ven biển hoặc bên bờ sông để thuận tiện cho tàu thuyền ra vào.

Sử thi của Homer

Homer sống vào khoảng thế kỉ 9 TCN đến thế kỉ 8 TCN, là người đảo Ionia. Cuối cùng ông mất tại đảo Cyclades. Ông là một nhà thơ Hy Lạp cổ đại xuất sắc nhất. Đôi mắt của ông bị mù nhưng nhờ vào tài năng xuất chúng, trên cơ sở những sáng tác truyền miệng trong dân gian, ông đã biên soạn thành những tác phẩm văn học cổ đại với ngôn ngữ chặt chẽ, tinh tiết sinh động.

Đó là hai bộ sử thi của Hy Lạp cổ đại – “Iliad” và “Odyssey”. Trong đó sử thi “Iliad” gồm 24 khúc ca, 15.693 dòng, nội dung mô tả về Hy Lạp bao vây tấn công thành Troy. Sử thi “Odyssey” cũng gồm 24 khúc ca, 12.110 dòng, nội dung kể về câu chuyện Odysseus - vị anh hùng đa mưu túc trí của liên quân Hy Lạp, trong hành trình vượt biển trở về quê hương đã nếm trải đủ gian nan và nguy hiểm.

Các vị thần của Hy Lạp

Trong số các tín ngưỡng tôn giáo của Hy Lạp cổ đại, các vị thần trên đỉnh Olympus có ảnh hưởng lớn nhất. Trong đó bao gồm các vị thần: Thần Zeus đứng đầu các vị thần, nữ thần Hera, thần Apollo, nữ thần trí tuệ Athena, nữ thần sắc đẹp Aphrodite, thần biển Poseidon, nữ thần nông nghiệp Demeter... Có cả thần Hermes khéo léo là sứ giả của các vị thần, cũng là thần bảo vệ người chăn cừu. Ngoài ra, còn có các vị thần và anh hùng không thuộc về các vị thần trên đỉnh Olympus là Prometheus, Achilles, Oedipus... cũng được lưu truyền rộng rãi trong dân chúng Hy Lạp cổ đại.

Nguyên nhân bùng nổ cuộc chiến thành Troy

Trong thần thoại Hy Lạp, lúc tổ chức tiệc cưới, cha mẹ của anh hùng Achilles không mời nữ thần bất hòa Eris tới. Nữ thần này đã tức giận ném một quả táo vàng xuống bàn tiệc, trên quả táo viết rằng "tặng cho nữ thần đẹp nhất" nhằm cố ý gây xích mích. Quả nhiên có ba nữ thần (nữ thần Hera, nữ thần trí tuệ Athena và nữ thần sắc đẹp Aphrodite) tranh nhau lấy quả táo đó. Thần Zeus, vua của các vị thần liền bảo họ đi gặp hoàng tử thành Troy là Paris để được phân xử. Cả ba nữ thần đều hứa hẹn ban cho hoàng tử Paris những đặc ân, thế nhưng hoàng tử Paris lại trao quả táo cho Aphrodite, bởi vì nữ thần này hứa hẹn sẽ ban cho chàng người phụ nữ đẹp nhất thế gian làm vợ. Sau đó hoàng tử Paris đến thăm xứ Sparta của Hy Lạp rồi mang hoàng hậu Helen theo, ngoài ra còn lấy đi rất nhiều châu báu của cải. Vì thế, các thành bang của Hy Lạp quyết định liên kết với nhau để tấn công thành Troy, giành lại nàng Helen. Liên quân Hy Lạp đã tập trung được 10 vạn người, 1.000 chiến thuyền và tôn Agamemnon làm thống soái. Anh hùng mọi miền đều tới tham gia liên quân, cuối cùng cuộc chiến tranh thành Troy bùng nổ.

Cán chuyên vỏ con ngựa gỗ

Cuộc chiến thành Troy kéo dài 10 năm. Cuối cùng, hai bên ở thế giằng co. Khi đó, vị tướng của quân Hy Lạp là Odysseus đã hiến một diệu kế. Ông ra lệnh cho binh sĩ Hy Lạp làm một con ngựa gỗ lớn trong nhiều đêm liền, sau đó đốt hết doanh trại, bước lên thuyền, giả vờ lui binh, đồng thời bỏ lại con ngựa gỗ bên ngoài thành Troy. Quân của thành Troy hơn hớn vui mừng kéo con ngựa gỗ vào trong thành làm chiến lợi phẩm, tổ chức tiệc rượu ăn mừng chiến thắng.

Đến đêm khuya, nhân lúc tất cả quân lính thành Troy đều uống say túy lúy, thì những binh sĩ tinh nhuệ của Hy Lạp từ trong bụng con ngựa gỗ nhảy ra, mở toang cửa thành để đội quân Hy Lạp tiến vào và chiếm trọn thành Troy.

Về sau, chiến thuật nội ứng ngoại hợp được sử dụng rộng rãi trong các hoạt động quân sự, trở thành một sách lược rất có giá trị.

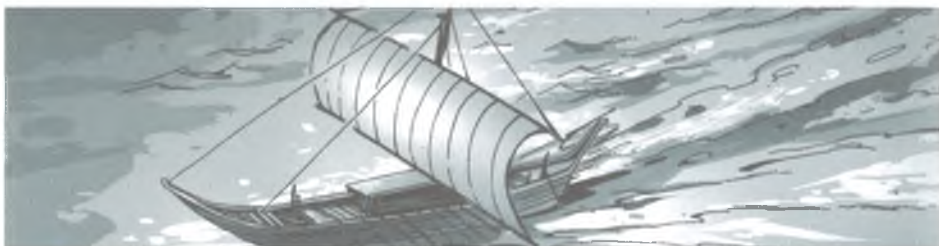

Athens

Athens là một trong những thành bang lớn nhất, giàu có nhất, cũng là thành bang có quyền lực nhất của Hy Lạp cổ đại. Athens nằm ở bán đảo Attica, có cả cảng và vịnh, đồng bằng và núi non, khoáng sản phong phú, công thương nghiệp và nông nghiệp đều rất phát triển. Năm 404 TCN, Athens bị xứ Sparta đánh bại, nhưng văn hóa Athens vẫn có địa vị quan trọng, ảnh hưởng sâu rộng đối với hậu thế.

Sparta

Sparta nằm ở vùng đồng bằng Laconia thuộc phía Đông Nam bán đảo Peloponese, là thành bang có diện tích lớn nhất của Hy Lạp cổ đại. Thế kỉ 7 TCN, thể chế quốc gia của Sparta đã hình thành theo chế độ quân phiệt, toàn dân đi lính, trọng võ khinh văn. Do đó xứ Sparta không có công trình kiến trúc lớn nào, cũng không có tác phẩm nghệ thuật tinh xảo nào, bởi vì vũ lực và bá quyền là những thứ duy nhất mà họ theo đuổi.

Cuộc chiến tranh Hy Lạp - Ba Tư

Bắt đầu từ nửa sau của thế kỉ 6 TCN, đế quốc Ba Tư dần dần xâm lược về phía Tây. Năm 492 TCN, đội quân Ba Tư lấy cố là Hy Lạp đã viện trợ cho đội quân làm phản Ba Tư để tấn công Hy Lạp. Cuộc chiến tranh Hy Lạp – Ba Tư chính thức nổ ra. Cuộc chiến tranh đã trải qua ba giai đoạn: người Ba Tư tấn công, người Hy Lạp phản công và hai bên giằng co, kéo dài gần nửa thế kỉ. Lần tấn công đầu tiên của người Ba Tư thất bại vì gặp phải cơn cuồng phong. Lần thứ hai chính là trận Marathon nổi tiếng, Athens đã giành thắng lợi. Ngày 20 tháng 9 năm 480 TCN nổ ra trận hải chiến Salamis, hải quân Ba Tư đại bại. Sau đó, quân Hy Lạp lại giành được một số thắng lợi, cuộc chiến tranh Hy Lạp - Ba Tư cuối cùng kết thúc bằng thắng lợi của Hy Lạp.

Nền văn hóa rực rỡ của Hy Lạp cổ đại

Thành tựu của Hy Lạp cổ đại trước tiên thể hiện ở lĩnh vực văn hóa. Thần thoại Hy Lạp là cội nguồn của tất cả các tác phẩm văn học phương Tây, thơ ca và kịch nghệ sau này đều lấy thần thoại làm đề tài, trong đó thành tựu nổi bật nhất chính là sự ra đời của sử thi Homer. Triết học của Hy Lạp cổ đại cũng là bộ phận cấu thành quan trọng của nền văn hóa Hy Lạp. Thời đó đã xuất hiện hàng loạt các nhà triết học có ảnh hưởng đến hậu thế, chẳng hạn như Heraclitus, Democritus, Socrates, Plato và Aristotle. Về nghệ thuật, Hy Lạp cổ đại cũng có rất nhiều sáng tác vĩ đại, đặc biệt là về kiến trúc có đền Parthenon và đền Erechtheion. Về lĩnh vực điêu khắc có tượng thần Athena và tượng thần Zeus, đặc biệt bức tượng "Người đàn ông ném đĩa" (Discobolus) nổi tiếng thế giới.

NIÊN BIỂU SỰ KIỆN LỊCH SỬ

THỜI GIAN (năm TCN)	AI CẬP	VÙNG LƯƠNG HÀ	CÁC VÙNG KHÁC
5000	Người Ai Cập bắt đầu trồng trọt, chăn nuôi gia súc.	Người dân vùng Lương Hà bắt đầu trồng trọt, chăn nuôi gia súc.	
4000	Ở lưu vực sông Nile hình thành quốc gia, phát minh ra chữ viết tượng hình.		Ở lưu vực sông Hoàng Hà bắt đầu nền nông nghiệp thời kì đồ đá mới.
3500		Đô thị của người Sumer hình thành, người dân sử dụng chữ viết tượng hình, xây dựng đền thờ.	
3000	Vua Narmer là người đầu tiên thống nhất Ai Cập.		Nền văn minh Aegean xuất hiện.
2500	Thời kì Cổ vương quốc bắt đầu, kim tự tháp hình bậc thang được xây dựng. Vua Khufu xây dựng đại kim tự tháp tại Giza.	Bắt đầu vương triều Uruk. Sau đó khoảng 500 năm, nền văn hóa Sumer trở nên hưng thịnh. Vương triều Akkad bắt đầu.	Nền văn minh Ấn Độ xuất hiện.
2000	Thời kì Trung vương quốc bắt đầu từ năm 2040 TCN.		Người Aryan xâm chiếm phía Tây Bắc Ấn Độ.
1900		Người Sumer hoàn thành bộ luật đầu tiên trên thế giới.	
1700	Thời kì Trung vương quốc kết thúc. Sau khi xâm chiếm Ai Cập, người Hyksos thiết lập vương triều dị tộc đầu tiên.	Vua Hammurabi của đế quốc Babylon thống nhất vùng Mesopotamia, hoàn thành "Bộ luật Hammurabi".	Vùng Tiểu Á xây dựng đế quốc Hittite.

THỜI GIAN (năm TCN)	AI CẬP	VÙNG LƯƠNG HÀ	CÁC VÙNG KHÁC
1600	Đánh bại người Hyksos, thời kì Tân vương quốc bắt đầu.	Bị người Hittite xâm lược, đế quốc Babylon diệt vong.	Nền văn minh Minos đảo Crete hưng thịnh.
1500	Bắt đầu xây dựng lăng mộ của pharaoh ở Thung lũng các vị Vua.		Nền văn minh Ấn Thương (nhà Thương) xuất hiện ở Trung Quốc. Nền văn minh Mycenae hưng thịnh vào khoảng năm 1400 TCN.
1300	Sau khi lên ngôi, vua Ramesses II xây dựng cơ nghiệp, giao chiến với người Hittite tại Kadesh.		
1200		Đế quốc Assyria nổi lên, sử dụng vũ khí bằng sắt để mở rộng lãnh thổ.	Moses ra khỏi Ai Cập.
1000			Nhà Thương diệt vong. Nhà Chu ra đời.
900			Hình thành quốc gia ở lưu vực sông Hằng của Ấn Độ.
800			Vương quốc Israel bị người Assyria tiêu diệt.
700	Ai Cập bị đế quốc Assyria thống trị. Sự thống trị của Assyria kết thúc.	Assyria thống nhất vùng Lương Hà, tiếp đó thống trị toàn bộ khu vực phương Đông, trở thành đại đế quốc lớn chưa từng có. Đế quốc Tân Babylon nổi lên.	La Mã hình thành quốc gia đô thị.
600	Bị đế quốc Tân Babylon đánh bại.	Assyria bị đế quốc Tân Babylon tiêu diệt. Sau khi vua Nebuchadnezzar II lên ngôi, Babylon càng hưng thịnh hơn.	Thích Ca ra đời tại Ấn Độ. Khổng Tử ra đời tại Trung Quốc. Vương quốc Judah bị đế quốc Tân Babylon tiêu diệt, người dân trở thành "tù binh Babylon".
500	Ai Cập bị đế quốc Ba Tư thống trị.	Đế quốc Tân Babylon bị đế quốc Ba Tư tiêu diệt.	Đế quốc Ba Tư chính thức thành lập.

Original Copyright © Hunan Science and Technology Press in China
Vietnam Translation Copyright © KIMDONG Publishing House, 2016
Kimdong Publishing House published this book by transferring the copyright of Chinese
version under license from Hunan Science and Technology Press All rights reserved.
This edition is available for sales in Vietnam Only.

Xuất bản theo hợp đồng chuyển nhượng bản quyền giữa Hunan Science
and Technology Press và Nhà xuất bản Kim Đồng, 2016
Bản quyền tiếng Việt thuộc về Nhà xuất bản Kim Đồng, 2016

